

Vladimir Marku

Bisedë me Oskar Uajldin

(intervistë)

Autori: **Vladimir Marku**

Titulli: **Bisedë me Oskar Uajldin**

Zhanër: Intervistë

© 2010 Vladimir Marku

Shtëpia botuese “Marin Barleti”

Tiranë 2010

Kush ishte Oskar Uajllidi?

Lindur: Tetor 16, 1854, Dublin, Irlandë

Vdiq: Nëntor 30, 1900 (46 vjeç), Paris, Francë

Profesioni: Dramaturg, romancier, poet

Kombësia: Irlandez

Oscar Fingal O'Flahertie Wills Wilde, i njohur për mençurinë e tij therëse, ka qënë një nga dramaturgët më të suksesshëm të Londrës Viktoriane së vonë dhe një nga njerëzit më të mëdhenj të kohës.

Oskar Uajllidi lindi në Dublin në 1854 dhe vdiq në 1900. I ati i tij ishte një kirurg i njohur, kurse e ëma një shkrimtare e suksesshme dhe nacionaliste irlandeze.

Pas studimeve në Dublin, ai shkoi në Oksford ku u njoh me Xhon Raskin, një profesor, që i takonte lëvizjes Estete. Uajllidi u bë një nga udhëheqësit e kësaj lëvizjeje që promovoi “art për hir të artit” dhe i përmbahej idesë se arti duhet të jetë thjesht në kërkim të së bukurës, pa u shqetësuar për aspektin moral apo shoqëror.

Ai udhëtoi në Evropë dhe Shtetet e Bashkuara për të mbajtur leksione, dhe u vendos në Paris ku takoi disa shkrimtarë të rëndësishëm francez të shekullit: Verlaine, Zola, Dode dhe Hygo. I kthyer në Londër në 1884, ai u martua me Konstanca Lloid dhe pati dy djem me të: Siril dhe Vivian, emrat e të cilëve ua vuri dy personazheve të tij në esenë “Dekadenca e gënje-

shtrës”. Ai pati një marrëdhënie seksuale me Lordin Alfred Daugllas dhe u burgos për dy vjet me punë të rëndë për homoseksualitet në burgun e Reading. Në 1897, emigroi në Francë dhe vdiq i vetmuar në Paris në 1900.

Ai shkroi shumë drama (Duksha e Padovës, 1883; Rëndësia e të qenit i singertë, 1895; Një bashkëshort ideal, 1895...), disa poezi (Poema, 1881; Ballada e burgut Reading, 1898...), një roman (Portreti i Dorian Greit, 1891), një ese (Synimet, 1891) dhe krijime të tjera (Fantazma e Kantervillit, 1887; Krimi i Lord Artur Savil dhe tregime të tjera, 1891), si edhe përralla për fëmijë e të rritur.

Shumë biografë mendojnë se Uajllidi kishte dy koncepte antinomiane¹ lidhur me estetikën që përkojnë me dy periudhat e jetës së tij. Në periudhën e parë ai mbështeti sipërfaqshmërinë. Ai mendonte, ashtu si Xhon Raskin, se kuptimi i punës qëndron në formën dhe stilin e vet. Kështu, në parathënien e “Portretit të Dorian Greit”, ai shkroi: *“Artisti është krijuesi i gjërave të bukura...Nuk ekziston një gjë e tillë si libër i moralshëm apo i pamoralshëm. Librat janë të shkruara mirë ose keq. Kjo është e gjitha. ...”*

Në periudhën e dytë të jetës së tij, pas burgosjes, ai përqafoi një vizion të kundërt. Mënyra e tij e të shkruarit ndryshoi dhe ai përdori stile më tradicionale. Ai thotë tek “De Profundis”: *“Të jesh i sipërfaqshëm, është krim.”*

“Dekadenca e gënjeshtres” korrespondon me

¹ Antinomiane - që kundërshton ligjet morale;

periudhën e parë të koncepteve estetike të Uajlldit. Ajo i përket tërësisht lëvizjes estetike që luftonte kundër natyrës së keqe të brendshme dhe përpiket që ta përmirësojë atë me artifica dhe art.

Uajlldi ka qënë socialist i vendosur të cilën e argumentonte me fjalët "... do të ketë vlera edhe sikur vetëm për faktin se çon në individualizëm". Provoi të ishte anarshist dhe pacifist. Eseja e tij "Shpirti i njeriut në Socializëm" është himn i pikpamjeve të tij.

- Megjithëse një shkrimtar pjellor dhe i gjith-anshëm, Uajlldi shkroi vetëm një roman në jetën e tij: "*Portreti i Dorian Greit*";

- Bëri një turne për të dhënë leksione estetizmi në Amerikë, Angli dhe Kanada në 1879;

- I konsideruari si një nga dramaturgët më të mëdhenj të epokës Viktoriane, Uajlldi shkroi dhe prodhoi nëntë të tilla;

- Qysh nga vdekja e tij, janë shkruar nëntë biografi, një nga të cilat nga nipi i tij, Merlin Holland në 1997;

- Mbi jetën e Uajlldit, janë dedikuar disa filma biografikë, seri televizive dhe drama, qysh nga 1960.

I famshëm për diksionin e tij të bukur dhe oratorinë e talentuar, Uajlldi është, pa asnjë dyshim, një nga figurat letrare udhëheqëse të mijëvjeçarit. Ai njihet gjithashtu si "Mbreti i Njerëzve të cilëve u vidhen citatet dhe batutat". Jeta e Uajlldit ishte një uragan me pikpyetje që kur kalon nuk mund të mos vihet re.

INTERVISTA

Oskar Uajlldin, shkrimtarin tim ikonë, nga Irlanda, autorin e romanit të famshëm “Portreti i Dorian Greit”, mezi e gjeta në një rrugicë të vogël të Londrës, rruga “Adelaide”, pranë sheshit Trafalgar të Lord Nelsonit. Ai dukej i hapur për bisedë. Madje e kishte shpallur aty ku rrinte.

Amal: Tungjatjeta, zoti Uajlld! Më lodhët, brodha shumë, por jam i lumtur që ju gjeta. Si jeni?

Uajlld: Mos më thoni... Keni humbur andej nga Leicester, e di. Po kush jeni ju?

Amal: Më falni që nuk u prezantova. Më quajnë Amal dhe jam nga Shqipëria, fqinjë përtejdetare e Italisë që ju e keni patur për zemër.

Uajlld: Keni një emër islamist, mos jeni me origjinë nga Palestina?

Amal: Hahaha! Jo, aspak! Jam puro shqiptar. Amal është emri im letrar dhe po ta lexoni mbrapsht, del emri dhe mbiemri im i vërtetë.

Uajlld: Kuptoj! Në kohën kur unë shëtisja me gondola në Venecia, përtej detit ka qënë Turqia. Duket më paskan shpëtuar disa gjëra dhe duhet të përitësohem.

Amal: Gjithsesi, të prezantohemi, zoti Uajlld.

Uajlld: Fyerje është kjo?

Amal: Më rëntë rrufeja që jo. Prezantimi juaj më duhet për lexuesit shqiptar. Mbase nuk e dini, por nuk lexon më njeri libra sot. U duket humbje kohe...

Uajlld: Për të bërë, çfarë?

Amal: Oh, janë shumë të zënë duke mos bërë asgjë.

Uajlld: Vërtet! Dyshoja se njerëzimi po bëhet mediokër duke pakësuar fushat e interesit.

Amal: E saktë! Sot njerëzit mund të tregojnë kuriozitete dhe anekdota banale me shumë sukses lokaleve. Të rinjtë mbajnë bluza me fytyrën e Che Guevarës dhe kalben duke pirë makiato ndërsa jashtë demonstrojnë të papunët. Meshkujt më të rritur zihen për politikën, kurse femrat zihen për meshkujt.

Uajlld: E mërzitshme. Ju duhet të keni një art të mërzitshëm...

Amal: Nëse do t'i besojmë përfundimit tuaj në esenë "Dekadenca e gënjeshtërs" se 'jeta kopjon artin'.

Uajlld: Më duket interesante se si sot 'dekadencën e gënjeshtërs' e paska pasuar dekadenca e jetës. Kjo më gëzon se shton argumentin në favor të idesë sime se jeta kopjon artin. Gjithsesi, ju po më habisni.

Amal: Unë ju kam admiruar qysh se ju kam njohur...Ju kam kushtuar edhe një roman.

Uajlld: E vlerësoj këtë gjë. Por të kalojmë tek prezantimi se nuk kam shumë kohë.

Amal: Pse? Unë do të mendoja se ju kohën e keni, kështu, bujarisht...

Uajlld: Oh, jo, shikoni këta filipinezët që kalojnë këtëj...

Amal: (Kruan zërin) Atëherë, si quheni?

Uajlld: Oskar Fingal O'Flahertie Wills Wilde.

Amal: E dija që keni tre emra të mesëm. Datëlindja? Vendlindja? Kombësia?

Uajlld: 16 Tetor 1854. Dublin, Irlandë. Irlandez.

Amal: Uau!

Uajlld: Çfarë ju habit?

Amal: Keni ditëlindjen e një njeriu të madh shqiptar. Profesioni?

Uajlld: Shkrimtar: dramaturg, romancier, poet, eseist, botues.

Amal: Lëvizja letrare?

Uajlld: Estetizmi.

Amal: Martuar, me?

Uajlld: Martuar me Konstanca Lloid dhe pata dy djem: Siril dhe Vivian Holland.

Amal: Edukimi?

Uajlld: Deri nëntë vjeç më edukuan në shtëpi francezë dhe gjermanë, të cilët më mësuën edhe gjuhët e tyre.

Amal: Shkolla e mesme?

Uajlld: Pastaj më çuan në Shkollën Mbretërore Portora.

Amal: Shkolla e lartë?

Uajlld: Kolegji Trinitit në Dublin dhe kolegji Magdalen në Oksford.

Amal: Diplomimi juaj?

Uajlld: Letërsia Klasike dhe Humane me rezultate të tilla të larta që shtangën këdo ngaqë nuk e prisnin nga ky “djalë i keq”.

Amal: Përse u larguat nga Irlanda?

Uajlld: Mund të qëndroja në Dublin, por, për një kombinim fati, një vashë e bukur, Florens Balkom, më theu zemrën duke u fejuar me Bram Stoker, ... e njihni Bram Stoker?

Amal: E njoh, i kam përkthyer një tregim “*Mysafiri i Drakulës*”, është ai që ka shpikur Drakulën.

Uajlld: Punë Drakule, dhe unë ia mbatha nga Irlanda përgjithmonë.

Amal: Sa ju ngjanin prindërit?

Uajlld: Më pëlqen kjo pyetje, por siç e shikoni nuk qesh dot. Im atë ishte kirurg sysh dhe veshësh dhe

kishte disa fëmijë të paligjshëm nga marrëdhënie jashtëmartesore. Mamaja ishte një çikë jashtë kohe, patriote irlandeze, kampione e të drejtave të grave dhe poete. I doja prindërit e mi sa kohë që isha aguridhe, por pastaj fillova t'i gjykoj...

Amal: A duhen gjykuar prindërit?

Uajlld: Përse jo?

Amal: Më pëlqyet këtu. Jeni i madh sepse edhe unë mendoj se nëse fëmijët nuk i gjykojnë prindërit ata do t'i kopjojnë prindërit.

Uajlld: Nuk i fal prindërit dhe sugjeroj që fëmijët më mirë të mos i njohin baballarët, aq më tepër që një pjesë e baballarëve as që janë të vërtetët.

Amal: Nga e morët “infeksionin” e gjenit të talentit?

Uajlld: (Qesh) Mora nga mamaja poetin dhe revolucionarin.

Amal: Orientimi seksual?

Uajlld: E lemë këtë?

Amal: Si të doni, por nuk do të doja që për ikonën time të letërsisë të spekullohej shumë.

Uajlld: Ka vetëm një gjë në botë më të keqe se sa të përflitesh, dhe kjo është të mos përflitesh fare.

Amal: Gjithsesi...

Uajld: Ok. Ka shumë klasifikime ku më fusin si: biseksual, homoseksual, metroseksual, robofetishist dhe linguist dhelpërak. Unë e përshkruaj seksualitetin tim si “oportunistik”.

Amal: Ju e përqeshët dhe ironizuat shumë epokën tuaj Viktoriane. Madje edhe homoseksualitetin tuaj unë e konsideroj si një sarkazëm ndaj kësaj epoke, pavarësisht se të tjerë sot mund ta quajnë një akt revolucionar. Unë do të doja shumë që ju të ishit sot mes nesh aktiv me shkrime. Ne mund të themi të njëjtën gjë sot, por, besoj, e thënë nga ju të njëjtat fjalë marrin një peshë më të madhe specifike. A ka mundësi të më përshkruani veten tuaj në ditët tuaja më të mira të aksionit për t’u bërë i famshëm, gjë që e kishit deklaruar që kur ishit student në Oksford? Flokët i paskit gështenjë dhe sytë gri.

Uajld: Eh, Amal, ç’ më sjell ca kohë të bukura në mend! Unë nuk synova dhe hyra në rrethet e klasës së sipërme londineze për t’u bërë njëri prej tyre, por për t’i kompromentuar. Burrat e klasës së lartë atëherë vishnin kostume të errta dhe mbanin kollare indiferente kurse unë i mbuloja gishtat me unaza verbuese, mbaja një papijon gjigand dhe në dorë kisha një shkop që të shkonte në kompleks. Mbaja pantallona të bardha dhe dorashka që të shkonin me to, si edhe këpucë lëkure që binin në sy. Në xhepin e sipërm të xhaketës vija një shami në ngjyrë të çelur. Për standartet e asaj kohe sigurisht që isha i jashtbotshëm. Paraqitja ime merrte shumë fyerje nga mediokrit, por kjo më solli në qendër të vëmendjes, pikërisht atë që ëndrroja qysh student. Ju e shikoni që nuk jam një njeri prej natyre i pashëm.

Jam mbi 1.80 i gjatë, pak mbipeshë, një fytyrë ovale dhe me rrobat doja të kompensoja pak paraqitjen.

Amal: Kur thoni që nuk isha i pashëm me të dhënat tuaja, ju më bëni të ndihem keq për veten time, ...kjo nuk është e drejtë.

Uajlld: Më falni! Atëherë, lashë Oksfordin dhe shkova në Londër duke i vënë vetes detyrë që të isha në listën e mbrëmjeve të klasës së lartë ku bëra edhe miq të asaj klase siç ishin dy nga aktoret më ngazëllyese dhe të lavdishme të ditës si Sara Bernhardt dhe Lili Langtri, madje kam takuar edhe të dashurin e Lilit, Princin e Uellsit.

Amal: Kam lexuar diku se përshtypja e parë që ata kishin kur ju takonin ishin fjalitë e përkryera që ju artikulonit në bisedë.

Uajlld: Është e vërtetë. Të pranohesh në një shoqëri të lartë kur jeni trokë, pa tituj e pa para, ju duhet të gjeni mënyra të tjera. Kështu që unë, besoj me shumë sukses, ose i argëtoja njerëzit ose i trondisja.

Amal: Çfarë më ka pëlqyer shumë në atë që bënit, dhe që duket e dobishme të bëhet edhe sot, ishte se ju flisnit me një grua sikur ju e dashuronit, dhe flisnit me një burrë sikur ai të mërziste shumë.

Uajlld: Hipokrizia dhe gënjeshtria janë virtyte që të ngrenë në një shoqëri të degjeneruar.

Amal: Disa fjalë kyç në të gjithë krijimtarinë tuaj janë pikërisht çfarë po thoni, pra kritikë hipokrizisë: mirësjellje dhe magjepsje nga njerëz mizorë dhe

manipulues.

Uajlld: Hipokrizia është mastiç që e mban shoqërinë sëbashku dhe gënjeshtër eviton konfliktin.

Amal: Zoti Uajlld, dua ta ndaj një gjë me ju: këto që thoni lidhur me gënjeshtërën dhe hipokrizinë janë konstatim apo pohim personal domosdoshmërie?

Uajlld: Nuk do t'ju përgjigjem me qëllim që ju të keni një ushqim pikant për trurin tuaj.

Amal: Të flasim për aktivitetin tuaj universal letrar. Botimi i parë?

Uajlld: Kam pas shkruajtur lirika dhe poezi qysh në kolegjin Trinitit të cilat i botoja në periodikë të kohës si Kottabos dhe veçanërisht Revistën e Universitetit të Dublinit. Gjithsesi, përmbledhjen e parë me poezi të titulluar *Poema* e botova në mes të 1881 kur isha 27 vjeç.

Amal: Si u prit?

Uajlld: U prit mirë, në përgjithësi, dhe u ribotua në 1882, por Unioni i Oksfordit më akuzoi për plagjiarizëm.

Amal: Në 1882 ju ftuan që të shkonit në Amerikën e Veriut për të mbajtur leksione në qytete të ndryshme. Si e pritën estetin anglez magjepsës?

Uajlld: Eh, Amerika! E lodhshme. I rashë kryq e tërthor për një vit të tërë, megjithëse plani ishte vetëm për katër muaj.

Amal: Kjo do të thotë sukses...

Uajlld: Me përjashtim të shtypit që ishte therës dhe armiqësor, gjoja do të ndikoja në sjelljen e burrave dhe grave amerikane, duke më rritur popullaritetin, të tjerët më pritën mirë: pija uiski me minatorët në Kolorado dhe lajkatohesha në sallonet lluksoze të qyteteve.

Amal: Si do të ndikonit mbi burrat dhe gratë?

Uajlld: Mbaja leksione mbi estetizmin të cilën bota e quante ‘dekadente’.

Amal: Pasi u kthyet, shkuat në Paris ca kohë dhe filluat turne leksionesh në Angli ku edhe u njohët me gruan tuaj dhe u martuat. Dhe në 1886 u joshët nga 17-vjeçari Robert Ross në Oksford. Nga e kishte kuptuar ai se mund t’ju joshte?

Uajlld: Bob ishte djalë i zgjuar. Kishte lexuar poezitë e mia dhe kishte kuptuar aludimet e mia mbi “dashurinë greke”.

Amal: A ishit kaq i lirë, a kishit kohë me shumicë?

Uajlld: Aspak. Mund të jem dukur i tillë sepse doja të dukeshin i tillë, por nga vitet 1880 unë isha baba, botues dhe shkrimtar.

Amal: Tregimet dhe përrallat tuaja janë tërheqëse, kanë një gjuhë të mrekullueshme të gjithkohshme dhe janë gjithpërfshirëse. Mund të përmendni ca për dashamirësit tuaj shqiptarë?

Uajlld: Janë disa vëllime me tregime dhe përralla: *Krimi i Lord Artur Savil dhe Tregime të tjera, Princi i*

Lumtur dhe Përralla të tjera, Portreti i Zotit W.H. etj.

Amal: A e dini që po botoj një vëllim me pesë nga përrallat tuaja të përkthyer në shqip?

Uajlld: Diçka më ka rënë në vesh, por kujdes të drejtën e autorit...

Amal: Zoti Uajlld, më lejoni të kthjelloj disa dyshime që kam lidhur me tregimin që përmendet: *Portreti i Zotit W.H.* Ç'është kjo teoria lidhur me sonatat e Shekspirin?

Uajlld: Ka një teori se Shekspiri është frymëzuar për të shkruar sonatat e tij tek dashuria e tij për një aktor djalosh me emrin Uilli Hju. Kjo është dyshuar në disa sonata ku ka disa shprehje të dy-kuptimta. Unë e avancoj këtë teori tek shkrimi im, madje kam frikë se e besoj vërtet.

Amal: Pse nuk e lini Shekspirin e shkretë të qetë?

Uajlld: Është një lloj ngushëllimi, miku im.

Amal: I mërzitur nga gazetaria dhe i dëshiruar për t'i shprehur idetë tuaja estetike më gjerë e gjatë, ju filluat të shkruanit ese dhe artikuj, kryesisht në formë dialogu, ku nga më të famshmet janë "*Shpirti i Njeriut në Socializëm*" dhe "*Dekadenca e Gënjeshtres*". U thoni diçka lexuesëve shqipëtarë mbi filozofinë e tyre.

Uajlld: Shikoni, mua më shqetësonte efekti i moralizimit mbi artin. Vizioni im ishte se arti dhe jeta nuk mund të merren së bashku, kështu, për mua, edhe një qeveri nga më të arsyeshmet ndaj artistëve, nuk

është fare qeveri. Tek *Shpirti i Njeriut në Socializëm* shkruaj se “Nëse Socializmi është Autoritar; nëse ka Qeveri të armatosura me fuqi ekonomike, siç janë tani me fuqi politike...”

Amal: Ose të dyja bashkë...

Uajlld: ...ose të dyja bashkë, nëse, me një fjalë, ne kemi Tirani Industriale, atëherë gjendja e fundit e njeriut do të jetë më e keqe se e mëparshmja. Mekanizimi duhet ta çlirojë njeriun nga pesha e nevojës, duke e bërë atë, njeriun, që të përqëndrohet në krijime artistike. Me suprimimin e pronës private ne do të kemi një individualizëm të vërtetë, të bukur e të shëndetshëm. Askush nuk do ta shpërdorojë jetën e tij duke mbledhur gjëra dhe simbole gjërash. Ky njeri do të jetojë. Të jetuarit është gjëja më e rrallë në botë. Shumica e njerëzve vetëm ekzistojnë.

Amal: Interesante! Ne sot themi të jetosh apo të vegjetosh dhe në vegjetim hyn gjithçka jo-produktive qoftë moralisht, psikologjikisht, shoqërorisht apo ardhmërisht. Juve ju shqetëson shpirti i njeriut të varfër më tepër se sa pamjaftueshmëria materiale në jetën e tij, apo jo?

Uajlld: Kur analizoja varfërinë, shkaqet dhe pasojat e saj, gjëja që më brengoste më shumë ishte fakti se shoqëria nuk i lejon ata të individualizohen dhe të arrijnë një formë vetmirëkuptimi apo vetëndërgjegjësimi dhe ndriçimi. Një simbol i individualistit suprem do të ishte vetëm Jezusi i Nazaretit.

Amal: Si e lidhni këtë filozofi me artin?

Uajlld: Arti është individualizëm, dhe individualizmi është një forcë shqetësuese dhe shpërbërëse. Pikërisht këtu qëndron vlera e tij kolosale. Sepse synimi i tij është që të prishi monotoninë e tipeve, skllavërinë e zakonit, tiraninë e dokeve dhe të ndalojë reduktimin e njeriut deri në nivelin e një makine.

Amal: Por ajo pjesë e filozofisë suaj që ka çoroditur shumë sisteme filozofike, letrare dhe psikologjike është e famshmja “Jeta imiton Artin” tek eseja juaj “*Dekadenca e gënjeshtërs*”. Se mos vetëm kjo, zoti Uajlld. Kam parasysh *Portretin e Dorian Greit* ku i hidhni një dorashkë tjetër intelektit të filozofisë duke thënë “I gjithë Arti është i padobi!” Por le të qëndrojmë tek eseja, më vonë i kthehemi *Portretit*.

Uajlld: Unë nuk e di se çfarë thonë sot teori-cienët e Artit, por them se qëllimi i artit është të udhërrëfejë jetën dhe, që ta bëjë këtë, i vetmi shqetësim i tij duhet të jetë të gjuajë të bukurën dhe të përbuzë moralitetin. Bukurinë që unë shikoj në art dua t’ia pranëvë jetës së përditshme.

Amal: Dhe kjo nuk ishte thjesht një projekt filozofik, por edhe praktik. Në Oksford ju e rrethonit veten me zambakë dhe porcelanë blu, në Londër ju ecnit përgjatë Pikadilit me një zymbyl në dorë dhe me flokët e gjatë që derdheshin mbi supet tuaja. Në këtë kohë Viktoriane, zoti Uajlld, ju keni qënë një provokator ngjyrandezur. E dini, zoti Uajlld, që ju quajnë zoti Paradoks dhe se kishit një art që ju shkonte me këtë? Një art sa subversiv aq edhe shkëndijues.

Uajlld: Ky ishte misioni im. Artisti duhet të ketë idealet më të larta dhe se kënaqësia dhe bukuria duhet të zëvendësojnë etikën utilitare.

Amal: Të jem i singertë, zoti Uajlld, unë e kam përkthyer dhe botuar esenë tuaj *Dekadenca e Gënjeshtrës*, ju do më ndjeni që nuk ju mora leje, nuk i qëndrova dot tundimit, aq madhështore është kjo ese.

Uajlld: Pavarësisht, duhet që unë t'ju falenderoj që çorodisni sistemet e koncepteve letraro-filozofike në Shqipëri.

Amal: Në këtë ese, miku im, jeni therës, shumë therës. E kam fjalën për fyerjet e shumta që bëni aty, duke i gjuajtur si bumerange nga të gjitha anët e për të tërë me besimin tuaj sarkastik se asnjë nuk do t'ju kthehej pas.

Uajlld: (Qesh me peshën e metalit mbi buzë).

Amal: Një sekondë, nuk do përmend fyerje të personalizuar. Atëherë,

- Kam frikë se po bëhemi të mbi-edukuar; të paktën të gjithë ata që janë të paaftë që të mësojnë, i janë kthyer mësimdhënies, ja ku ka mbërritur entuziazmi ynë për edukimin;

- Unë e pranoj që romanet moderne kanë shumë anë të mira. Ajo për të cilën unë këmbëngul është se romani si klasë është i palexueshëm;

- Në ditët e sotme, moda e të shkruarit poezi po ndiqet nga një numër si shumë i madh njerëzish dhe duhen, nëse është e mundur, që të shkurajohen nga kjo gjë;

- Të gënjyerit dhe poezia janë arte, arte, siç thotë Plato, jo të palidhura me njëra-tjetrën dhe meritojnë studimin më të kujdesshëm dhe përkushtimin më të paiterësuar;

- Të gënjyerit për hir të përmirësimit të brezit të ri, që është themeli i edukimit familjar, përdoret akoma mes nesh;

- Sa më shumë që dikush analizon njerëzit, aq më shumë zhduken arsyet për analizë;

- Të menduarit është gjëja më e pashëndetshme në botë dhe njerëzit vdesin prej tij ashtu siç vdesin nga çdo sëmundje tjetër. Fatmirësisht, në Angli, të menduarit nuk është aq tërheqës.

Uajlld: Wow!

Amal: Hahaha! Zoti Uajlld, kryevepra juaj *Portreti i Dorian Greit*, kur ju e botuat në 1890, u quajt dekadent atëherë dhe teknikisht mediokër nga kritikët e sotëm.

Uajlld: Keni të drejtë, e quajtën imoral...

Amal: Ju shqetësonte kjo gjë?

Uajlld: Çdo gjë që më rrit famën është e tolerueshme.

Amal: Hahaha, kjo e shiti librin tuaj dhe u bë popullor.

Uajlld: Jo shumë e saktë kjo, Amal! Ju thoni që ky libër është një kryevepër jo se dëgjuat se kanë thënë imoral për të, por se ju e vlerësoni për çfarë është.

Amal: Keni shumë të drejtë. Zoti Uajlld, kam edhe unë libra që mund të konsideroheshin nga kritikët 'imoral', por nuk po bëhem popullor për tre arsye: njerëzit as që e dinë që unë i kam këto libra, vendi nuk ka as edhe një kritik dhe të gjithë shkruajnë erotizëm. Më falni për ndërprerjen...

Uajlld: Nuk ka libra moral dhe imoral. Librat janë të shkruar mirë ose të pashkruar mirë. Gazetat nuk më kishin dhe aq qejf.

Amal: Tek *Dorian Grei* ju thoni në esencë se mirësia dhe bukuria nuk janë medoemos gjithmonë të lidhura. Mund ta zgjeroni pak?

Uajlld: Nuk më habit fakti që ju sot e pëlqeni dhe e kuptoni më mirë librin tim. Kultura e rinisë suaj dhe kultura e famshmanëve tuaj sot është e obsesuar ndaj seksit në kurriz të shpirtit. Libri im ka qënë një parathënie e kësaj dhe unë jam i dyzuar në ndjenjat e mia. Mendoj se rinisë dhe bukurisë i bëhen elozhe të tepruara. Njerëzit nuk arrijnë të bëjnë zgjedhjen e duhur midis një jete më kuptimplote dhe një obsesioni ndaj bukurisë fizike.

Amal: Keni të drejtë, zoti Uajlld. Njerëzit e bëjnë dëm një pjesë të mirë të jetës së tyre duke besuar se lumturia është rini dhe bukuri artificiale.

Uajlld: Ju thatë se kritikët e sotëm e kanë quajtur teknikisht mediokër...

Amal: Madje kanë spekuluar edhe për burimin e spuntos së saj.

Uajlld: Ata spekullojnë për mua dhe veç se më mbajnë gjallë, por edhe kureshtin njerëzit për të më lexuar. Po për ata vet kush do të spekullojë? Ata duhet të më falenderojnë se mbajnë familjen mbi kurrizin tim.

Amal: Nuk do t'i shtoja gjë tjetër kësaj që thatë. Gjithsesi nuk mund t'i lejoj vetes që të mos e shfrytëzoj rastin që jam me ju për t'ju pyetur për një thënie tuajën në *Portretin e Dorian Greit*, një thënie e famshme tani, por edhe e keqkuptuar. Konkretisht, keni shkruar aty se "I gjithë arti është i padobishëm". A i keni bërë ndonjëherë koment kësaj thënieje? Do të isha shumë i dëshiruar të dëgjoja një zgjerim të mendimit.

Uajlld: Pas botimit të romanit në 1890, një student i Oksfordit, Bernulf Kleg, më duket, më nisi një letër ku më kërkonte të zgjeroja mendimin. Unë i ktheva përgjigje me shkrim, urdhëro një kopje të dorëshkrimit të cilën e shpëtoi nga zhdukja miku im besnik Robert Ross.

all that is to be
said about our relations
to flowers. Of course
man may sell the
flower, as so make it
useful to him, but this
has nothing to do with
the flower. It is not
part of its essence. It
is accidental. It is
a misuse. All
this is / been very
obscure. But the
subject is a long
one. *Thi* *Wilde*
Oscar Wilde

Transkript:

16, TITE STREET,
CHELSEA. S.W.

I dashur zotëri,

Arti është i padobishëm sepse synimi i tij është thjesht të krijojë një gjendje emocionale. Ai nuk udhëzon ose nuk influencon në asnjë lloj mënyre veprimin. Është tejet steril, dhe nota e kënaqësisë së tij është steriliteti. Nëse përsiatja pas leximit të një vepre arti, pasohet nga ndonjë aktivitet i ndonjë lloji, atëherë kjo vepër arti ose është i një cilësie të dorës së dytë, ose spektatori nuk ia ka arritur të fitojë një përshtypje të plotë artistike.

Një punë arti është e padobishme ashtu siç është e padobishme edhe një lule. Një lule lulëzon për gëzimin e vet. Edhe ne marrim një çast gëzim duke e parë lulen. Kjo është e gjitha që mund të thuhet për marrëdhënien tonë me lulen. Natyrisht, njeriu mund ta shesë lulen dhe ta bëjë atë të dobishme për veten e vet, por kjo nuk ka të bëjë fare me lulen. Kjo gjë është aksidentale për lulen, është abuzim. E gjithë kjo, kam frikë se është shumë e ndërlikuar. Dhe tema është shumë e gjatë.

I juaji

Oskar Uajlld

Amal: Besoj, zoti Uajlld, se pas përgjigjes suaj, djaloshi i shkretë Bernvulf shkoi dhe u bë tapë në ndonjë klub më konfuz se më parë.

Uajlld: Në mos nuk ia futi vetes!

Amal: Hahaha! Ok, Uajlld, meqënëse jemi tek humori. Ju e kaluat çdo gjë personale me epokën Viktoriane. Fillimisht e nisët me synimin që ta irritonit shoqërinë Viktoriane me ekstravagancën në veshjen tuaj dhe me stilin tuaj të të folurit, pastaj e tërbuat këtë shoqëri me romanin tuaj të *Dorian Grei*, një roman ku vesin ju e kishit fshehur nën art, dhe, më në fund, gjetët një mënyrë për ta kritikuar shoqërinë me stilin e saj. Këto ishin komeditë. Shumë e mënçur, miku im. Cilët ishin dhe a patën sukses ato?

Uajlld: Ishin nëntë, drama dhe komedi. Komedi ishin: *Erashka e Zonjës Windermere*, *Një grua pa rëndësi*, *Një bashkëshort shembullor* dhe *“Rëndësia e të qenit i sinqertë”*. Komeditë ndiqeshin nga ajka e londinezëve dhe rrotulloheshin rreth lindjeve të paligjshme, identiteteve të gabuara dhe mëkateve ku subversioni ndaj shoqërisë fshihej hollë nën humorin e mprehtë. Në rritjen e popullaritetit të tyre ndihmonte edhe kritika konservatore.

Amal: Tek *“Erashka e Zonjës Windermere”*, kjo fjala ‘erashkë’ a mos i referohet idiomatikisht simpatizantit të saj?

Uajlld: E kam bërë padashje, por më pëlqen dykuptimësia. Amal, nga të gjitha format e artit, teatri

është më e fismja.

Amal: Është, Zoti Uajlld, por unë nuk shkruaj dot drama. Trashëgimia juaj dhe fama juaj i kushtohen kryesisht dramës.

Uajlld: E po...

Amal: A do ta teproja po t'ju kërkoja, në emër të së vërtetës, në emër të informimit, në emër të madhësisë suaj dhe të portretit tuaj të plotë, që të më tregonit fare shkurt se si u njohët me Bosin, pra Alfred Dagllasin? Se, t'ju flas hapur, mua më duket se në atë çështjen e burgut u ngatërruat vet. Ja bëtë vetes me padinë që i bëtë Markezit të Kuinsbërit duke e paditur për 'fyerje me shkrim' ndaj jush meqënëse ju kishte quajtur 'sodomist' (pederast aktiv). Shokët ju thanë që të mos ia varnit atij burri të lajthitur pavarësisht se ishte i ati i djaloshit me të cilin ju kishit ato marrëdhënie.

Uajlld: Ku është pyetja këtu?

Amal: Më falni, Si ndodhi që nga akuzues ju përfunduat i akuzuar?

Uajlld: Shumë vonë e kam kuptuar se të falësh një njeri është bezdia më e madhe për të. Nuk kisha atëherë kohën që kam tani për të menduar, kështu që nuk ma preu që atje do të më vërtetohej që marrëdhënia ime e ngushtë me Bosie...

Amal: Lordin Alfred Dagllas?

Uajlld: Po. E thërrisja Bosie me përkëdheli.

Amal: Eh, zoti Uajlld, keni qënë i pafat. Kur mendoj se çfarë parajse është sot për homoseksualët, deri atje sa jo vetëm që mund ta shpallin hapur, mund të martohen, por mund të bëhen edhe kryeministra dhe ministra.

Uajlld: Kjo nuk më gëzon. E ç'kuptim ka të zhdukesh në një turmë të njëjtësh? Ku shkuan ekscentrikët?

Amal: Ndoshta, zoti Uajlld, kjo përshtypje e juaj se nuk ka më ekscentrikë, vjen nga fakti se të gjithë janë bërë të tillë sot...dhe është konvencionali ai që tashmë bie në sy.

Uajlld: Interesante, Amal! Po nuk bëhej fjalë për martesë, atëherë, aspak. Pastaj, me ç'kuptoj unë, sot të gjithë burrat e martuar jetojnë si beqarë kurse beqarët jetojnë si burra të martuar.

Amal: Aha, ju e thoni këtë tek *Portreti i Dorian Greit*.

Uajlld: Unë mund ta përdor pasurinë time si të dua e ku të dua. Më falni, zoti Amal, nëse ju e shpallni orientimin tuaj, një gjë kaq intime, kjo është kaq, kaq poshtëruese. Dalja ime hapur më kushtoi gjithçka të shtrenjtë që zotëroja dhe vlerësoja. Dhe sidomos gruan dhe familjen.

Amal: Ndryshojnë kohët, miku im.

Uajlld: Po nëse homot janë shtuar, dalin hapur dhe martohen ... kush i bën fëmijët?

Amal: Normalët.

Uajlld: Kur ju e bëni këtë dallim, vazhdoni me ndërgjegje të poshtëroheni. Kjo është shtangëse. Mua më poshtëruan, më burgosën, më falimentuan ekonomikisht, por e keqja nuk më kishte ndodhur derisa më hoqën fëmijët. Derisa, atëherë kjo i ndodhte një artisti, i bie që të gjithë homot dhe pederastët sot të jenë artistë.

Amal: Eh, artista ...

Uajlld: Jo art dhe jo fëmijë, çfarë i lenë botës këta njerëz? Cila është pavdekësia e tyre?

Amal: Ndoshta sfidën, ndoshta rebelimin...

Uajlld: Ndoshta dopio-perversitetin, ndoshta ...Në këtë botë tuajën të kënaqësisë, ju paskit legjitimuar mëkatën dhe e keni futur në birucë moralin dhe virtytin.

Amal: Por ju vet...

Uajlld: Pikërisht. Unë u bëra rrob i oreksit tim, unë tradhëtova gjithçka dhe gjithkënd, unë humba shpirtin. Të kërkosh të ngopësh shpirtin me mjete shqisash, kjo është përfundimisht fatale për njerëzimin. Dhe si e quani ju këtë? Ah, të drejtat e individit.

Amal: Por ju, tek *Portreti i Dorian Greit* thoni se “njerëzit duhet të jetojnë për kënaqësinë”.

Uajlld: Nuk e them unë, e thotë Lord Henri, dhe Lord Henri mund të ishte një maskë. Vetëm një i pakënduar mund ta marrë fjalë për fjalë.

Amal: Ju lutem, le t'i kthehemi historisë me Bosin dhe si ratë në burg.

Uajlld: Është pak e sikletshme, por nuk kam ndonjë arsye të fortë për t'ua refuzuar përgjigjen. Atëherë, Alfred Dagllas, ose Bosi, siç e thërrisin familja dhe shokët, ishte një djalosh i pashëm dhe i llastuar në universitetin e Oksfordit. Mua më prezantoi me të Lionel Xhonson në vitin 1891. U lidhëm me një miqësi intime, një miqësi e fortë ndjesore dhe takoheshim rregullisht. Unë merrja të ardhura nga dramat e mia kështuqë i plotësoja çdo tek material, artistik apo seksual. Ai pastaj më tërhoqi në nëntokën e prostitucionit homoseksual, dhe këtu u njoha me plot djem të tjerë. Këto marrëdhënie nuk ngjanin fare me lidhjet e mia homoseksuale me Xhon Grei, Ross dhe Dagllas, sepse këta ishin të rrethit tim estet dhe duket më mbetën besnik edhe pasi më mposhti meningjiti.

(Uajlld heshti. Unë ia respektova heshtjen)

Babai i Lord Alfredit, Markezi i Kuinsberit, ishte i mirënjohur për ateizmin, sjelljet brutale dhe krijimin e rregullave moderne të boksit. Markezi na akuzoi drejtpërsëdrejti për marrëdhënien tonë, por kisha arritur që ta qetësoja derisa më erdhi një herë pa lajmërim në shtëpi dhe më paralajmëroi: “Nëse ju kap juve dhe djalin tim në një restorant publik, do t’ju zhdëp në dru”.

Amal: Si iu përgjigjët ju?

Uajlld: I thashë: “Unë nuk i di rregullat e Kuinsbërit, por rregulli i Oskar Uajlldit është që të

shtjerë me të parën”.

Në 18 Shkurt 1895, Markezi më la tek klubi im një kartëvizitë ku kishte shkruar “Për Oskar Uajlldin, homoseksualin”. Nuk i dëgjova shokët dhe e hodha në gjyq për shpifje kriminale në publik. Gjyqi mori drejtim të gabuar dhe nga akuzues dola i akuzuar sepse avokatët e Markezit kishin bërë goxha punë duke shtënë në dorë letra të miat drejtuar Bosit, dëshmitarë nga bota e prostitucionit dhe një analizë të shkrimeve të mia. Ligjet kundër homoseksualizmit ishin shumë të forta në ato kohë, kurse opinionin ishte akoma edhe më i fortë kundër. Unë tërhoqa akuzën dhe gjyqi u mbyll, por, pas disa ditëve, më arrestuan dhe më dënuan me dy vjet punë të rëndë.

Amal: Më vjen shumë keq, zoti Uajlld, që ju ka ndodhur kjo. Me sa kam marrë vesh, gjatë kohës së burgut, i detyruar të merrnit pjesë edhe në predikimet në kishë, nga puna e rëndë, sëmundjet dhe uria juve jeni rrëzuar dhe keni çarë daullen e njërit vesh që do të ishte fatal më vonë për jetën tuaj. Asnjë lloj privilegji special nuk ju bënë. Turp! Po ai bastardi, Dagllas, kur ju ishit i sëmurë ju kishte thënë: “Kur ju nuk jeni në pedestal, ju nuk jeni fare interesant”. Por ju lexuat dhe shkruat shumë në burg. Kur dolët nga burgu, zoti Uajlld?

Uajlld: 19 Maj 1897. Ia mbatha për Paris kur dola nga burgu si një gjë pa vlerë, si një gjë në fund të misionit, si një penel i tharë, ose i konsumuar... Bosi? Bosin e kam falur. Në Francë shkova si Sebastian Melmoth.

Amal: Ç’ne ky emër?

Uajlld: Nga Shën Sebastian, një personazh i një romani gotik shkruar nga një dajë i imi, Çarls Maturin.

Amal: A vazhduat shkrimet në Francë?

Uajlld: Fillimisht i nisa dy letra të gjata botuesit të *Kronikës Ditore* ku i përshkruaja kushtet brutale në burgjet angleze. Brutalitet i tillë saqë shkarkoi edhe një gardian për arsye se i dha disa biskota një fëmije të burgosur anemik. Kjo mbështeste edhe faktin se sa të drejtë kisha patur kur përshkruaja korrupsionin dhe degjenerimin e dënimit në esenë time *Shpirti i Njeriut në Socializëm*. Pastaj shkruajta një poemë: *Ballada e Burgut në Reading* e cila pati sukses dhe u botua shtatë herë brenda dy vjetësh, nën emrin **C.3.3**. Pas botimit të shtatë unë vura emrin tim të vërtetë në të, megjithëse kritika e kishte kuptuar.

Amal: Mua nuk më pëlqeu fakti se ju e takuat dhe jetuat me Dagllasin për ca kohë. Përse? Ai kishte qënë shkaku i fatkeqësive tuaja.

Uajlld: As miqtë e as familjet tona nuk e miratuan këtë gjë, por unë nuk prisja që ata të më kuptonin. As ju nuk pres që të më kuptoni. Unë tashmë isha një kriminel të cilit i ishte xhveshur fytyra, kisha tjetër emër, familje që më refuzonte të takoja fëmijët dhe ndjeja nevojën që të kthehesha tek vendi i “krimit”. Kështu, për rreth pesë-gjashtë muaj ne jetuam sëbashku pranë Napolit derisa na ndanë me kërcënimin se do të na ndërprisnin fondet.

Amal: Dhe, më pas, çdo gjë u rrokullis shpejt qoftë edhe nëpër një vetmi shkatërruese. Adresa e fundit ku

keni qëndruar ishte Hoteli i Alzasës në Paris. Korrigjuat dhe i dërguat botuesit tuaj *Një bashkëshort Shembullor* dhe *Rëndësia e të qenit i ndershëm*, por refuzuat të shkruanit ndonjë gjë tjetër. Endeshit bulevardet e vetëm dhe pinit alkool kur kishit para. Në 12 Tetor 1900 i dërguat një telegram mikut tuaj Ross ku i kërkonit që të vinte. Por më parë mbërriti miku tjetër Turner që ju gjeti në depresion. Madje besniku Turner ishte pranë shtratit tuaj minutat e fundit.

Uajld: Turner dhe Ross më kanë bërë borxhli. Urna e Bobit, me kërkesën e tij, ndodhet pranë meje tani.

Amal: Kur ju erdhi ftesa për ta lënë këtë botë?

Uajld: 30 Nëntor 1900.

Amal: Ftesa kaq shpejt, në moshën 46 vjeç, ishte për shkak të famës suaj, ishte ndonjë bast i juaj, ishte trashëgimi apo çfarë?

Uajld: Ishte thjesht një infeksion në vesh që më shkaktoi meningjit cerebral.

Amal: Cila ishte 'shtëpia e miqëve'?

Uajld: La Pierr Lashe, Paris, Francë. Fillimisht, më çuan në një varrezë jashtë Parisit, por në 1909 u transferova në Per Lashe. Qivurin tim e projektoi dhe e ndërtoi një amerikan, Sir Xhakob Epshtein, me porosi të Bobit, i cili kishte kërkuar që të sajnin një të ndarë për hirin e tij dhe urna e Bobit erdhi pranë meje në 1950.

Amal: E kam parë varrin tuaj, jo në Paris, por foto në internet, nëse e dini se ç'është. Ju betohem që ashtu siç erdha këtu në Londër për të biseduar me ju, këtu

në rrugën Adelaide, do të shkoj edhe në Paris t'ju çoj një zymbyl.

Uajlld: Ah, e dini që zymbylat janë të preferuarit e mi! Ju falenderoj!

Amal: Më e vogla gjë që mund të bëj për të treguar se sa ju admiroj si shkrimtar. Madje do të përpiqem që të fle një natë në dhomën tuaj në hotelin 4-yjesh “*L’Hotel*”. Thonë që e kanë zbukuruar ashtu siç do ta donit ju. Ishallah, zoti Uajlld, e përballoj çmimin e një nate se thuhet që është e thekur. Ju duhet të kërkonit interesat tuaja.

Uajlld: Nuk është ide e keqe.

Amal: Që t’i dini, zoti Uajlld, shumë gjëra janë bërë për ju. I pari që shkroi një biografi për ju ishte miku juaj Frank Harris. Kaluan ca kohë dhe në 1987 një të tillë e shkruan Riçard Elman, pasuar nga një tjetër në 2003 nga Neil MakKena. Janë bërë dy filma mbështetur në jetën tuaj. Mendimi i përgjithshëm është se ju e keni ndriçuar Evropën dhe Amerikën me poezitë, dramat dhe esetë tuaja. Një qind e dhjetë vjet pasi ju ikët, veprat tuaja prodhohen dhe lexohen. Citatet, epigramat dhe batutat tuaja janë të famshme, therëse dhe gjithmonë të kohës.

Uajlld: Përse duhet të vdesë njeriu që të bëhet i famshëm?

Amal: Për një arsye të thjeshtë: Pasi ke vdekur, je i vdekur, sado i madh të jesh, pra çështje konkurrence dhe cmire. Por ju keni qënë i madh tërë kohës, tani thjesht po daraviten disa koncepte që ju dënonin. Dhe e dini, nga

ana jonë të bëjnë Qytetar Nderi vetëm postmortum, për të njëjtën arsye: konkurrencë dhe cmirë.

Amal: Nëse do të merrnim një ylber që fillon majtas me ngjyrat e çelura duke shkuar djathtas drejt ngjyrave të errta, krijimtaria juaj letrare nga ç'krah filloi?

Uajlld: (Mendohet paksa) Krijimtaria shkon pak a shumë me moshën dhe pjekurinë dhe botkuptimin, kështu që ka filluar nga e majta duke shkuar djathtas, nga i miri dhe i bukuri tek pafajsitë e humbura, kalbja dhe hipokrizia.

Amal: Si është aty ku jeni, zotëri?

Uajlld: Më mirë mos pyesni.

Amal: Cili ka qënë parimi juaj udhërrëfyes në jetën dhe shkrimet tuaja?

Uajlld: Estetika.

Amal: Dhimbja ju ka shoqëruar, e vërtetë është kjo?

Uajlld: Jo pikërisht ashtu. Shoqëruesi im i vetëm ka qënë realizmi, kurse dhimbja personaliteti im i vetëm.

Amal: A mund të jepni ndonjë këshillë për shkrimtarët e rinj?

Uajlld: Të mbajnë ditar dhe të gënjejnë sa më shumë!

Amal: Ju falenderoj me shpirt, zoti Uajlld, që kushtuat kohë e vëmendje për këtë intervistë.

Uajlld: Ishte kënaqësia ime.

Amal: Mirëupafshim në Paris.

Uajlld: Fluturim të mbarë.

Londër, Rr. Adelaide, 04.10.2010

Letër që Oskar Uajllidi ia ka dërguar Lordit Alfred
Dagllas

Janar 1893, Babbacombe Cliff

Djaloshi im,

Soneta jote është e mrekullueshme dhe është magjepsëse që ato buzët e tua petalkuqe trëndafili nuk janë bërë më pak për çmendurinë e muzikës dhe këngës se sa për çmendurinë e puthjes. Shpirti yt i brishtë prej ari baret mes pasionit dhe muzikës. E di që zymbyli, të cilin Apollo e dashuronte kaq çmendurisht, ishe ti në kohët greke. Përse je vetëm në Londër, dhe kur do të shkosh në Salisbëri? Shko atje që të frekosh duart në muzgun gri të gjërave gotike, dhe hajde këtu kurdo që të duash. Është një vend i mrekullueshëm dhe vetëm ti mungon, por shko fillimisht në Salisbëri.

Gjithmonë, me dashuri të pashtershme,

I yti, Oskar

Mbi autorin

Vladimir Marku, poet, novelist, eseist, përkthyes, përpilues fjalori dhe pedagog i gjuhës angleze, ka lindur në Durrës, në Tetor 28, 1950. Pasi u diplomua për anglisht në Fakultetin e Gjuhëve të Huaja të Universitetit të Tiranës, punoi për një kohë të gjatë në industrinë e naftës si përkthyes dhe interpretues teknik.

Nga viti 1999 deri 1998, përfaqësoi kompani të huaja naftë dhe gazi në Shqipëri. Nga viti 2001 dhe në vazhdim jep mësim anglisht në një qendër private.

Libri i tij i parë, Fjalori i Naftës, dy gjuhësh dhe me 25,000 terma, pa dritën e botimit në 1994, por ishte viti 2001 kur ai filloi të shkruajë dhe botojë poezi, romane, ese, dhe përkthime. Në dhjetë vjet ka botuar njëzet e pesë libra. Vazhdon të jetë duke shkruar dhe botuar libra të tjerë dhe të udhëtojë shumë.

Në mars 2009, mori pjesë në Festivalin Ndërkombëtar të Poezisë në Dubai, në maj 2009 mori pjesë në një takim poetik në Toronto dhe në korrik 2010, përfaqësoi Shqipërinë në Festivalin Ndërkombëtar të Poezisë në Medelin, Kolumbi.

Ka marrë çmimin e Shkrimtarit më të lexuar në Fier, është antar i Lidhjes së Shkrimtarëve dhe Artistëve, Fier, dhe i Akademisë Evropiane të Arteve.

Librat e shkruara:

1. Fjalori i Naftës dhe i Gazit, 1994;
2. “Kapitulli i fundit”, roman, 2001;
3. “Mona Liza qan”, poezi (shqip - anglisht), 2002;
4. “Unë dhe ti”, poezi (shqip - anglisht), 2003;
5. “Sikur ta dija”, poezi, 2003;
6. “A – Z of Vladimir”, poezi në anglisht, 2004;
7. “The Last Chapter”, 2004, versioni anglisht i romanit “Kapitulli i Fundit”, botuar nga shtëpia botuese amerikane “AuthorHouse”;
8. “Libri i fallit”, 2005;
9. “Libri i magjisë”, 2007;
10. “Polonia, Unë dhe Bjondet”, Ese alternative, 2006;
11. “Mister në Virpazar”, roman vol. I, 2007;
12. “Libri i Kuriozitetëve”, 2008;
13. “Libri i Humorit”, 2008;
14. “Energjia Pranike”, përkthim, 2008;
15. “Bota drejt barbarizmit dhe profetët”, artikuj shkencorë të përkthyer, 2008;
16. “Mysafiri i Drakulës”, tregime autorësh perëndimorë përkthyer nga anglishtja, 2008;
17. “Nata qan ...” poezi, 2008;
18. “Netët e fundit mbi Nil”, roman vol.2, 2009;
19. “Nga Fiumicino tek Pearson”, poezi (shqip - anglisht), 2009;
20. “Poema nga shkretëtira”, poezi (përkthim), 2009;
21. “Përsiatje Vetmitari”, poezi të zgjedhura, 2009;

22. “Delirium” (10-orë fluturim Bogota-Madrid), 2010 – Ese;
23. “Bëmë velë...”, 2010 – Poezi në katër gjuhë;
24. “Dekadenca e gënjeshtërs” – Ese, Oskar Uajlld (përkthim), 2010;
25. “Bilbili dhe trëndafili” – Përralla, Oskar Uajlld (përkthim), 2010;
26. “Inkuizitori i Madh” – Dostojevski (përkthim), 2010;
27. “Bisedë me Oskar Uajlld”- intervistë, 2010.

This document was created with Win2PDF available at <http://www.win2pdf.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.